

Ponència A: “Persona, societat i benestar”

1. Marc conceptual

Aquesta ponència revisa i analitza les repercussions de la crisi econòmica en el desenvolupament actual de la societat catalana i els nivells de benestar de la població en general, parant una atenció especial en les persones grans, i també recull les nostres demandes i reivindicacions.

Sense preveure les conseqüències de la postmodernitat, ens hem trobat amb una gran crisi econòmica i social que està posant en escac la societat en general com a conseqüència de la desregularització dels mercats financers, sense control, sense regles, sense pagar impostos en les transaccions financeres. El fet de viure en un món globalitzat implica que les repercussions són globals. Estem davant d'un canvi significatiu i clau per a la humanitat on un altre tipus de globalització és possible i necessària per al bé del conjunt dels ciutadans.

El model econòmic i social neoliberal s'està esgotant, i fins i tot la idea de benestar, fonamentada en el benestar econòmic. Al costat d'una distribució justa de la riquesa creada hem de tenir en compte incorporar nous elements que complementin l'estat del benestar, com l'exigència d'un desenvolupament sostenible, on l'autoestima, un medi ambient favorable i les possibilitats reals de participació política i social, seran factors que ara convindrà mesurar per veure els avenços de la humanitat.

Una vegada cobertes les necessitats bàsiques com a éssers humans, hem de passar de la cultura del tenir, amb una visió tangible i material basada en les potencialitats de la persona, cap a un model on la humanització sigui prioritària en la mesura que l'economia ha d'estar al servei de l'ésser humà. Es tracta d'una nova

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfi@gencat.cat

visió que posa l'accent en la qualitat humana i que considera la persona en totes les seves dimensions (física, mental, emocional, social i espiritual), on les diferents formes de família, el bon veïnatge, les xarxes informals i la societat civil organitzada, juntament amb el sector privat i l'Administració pública, siguin capaços de col·laborar, d'arribar a acords i de treballar plegats per implementar-los.

Solidaritat, persona i participació

Cal buscar formes de relació amb la comunitat que valorin la persona i la seva experiència. Cal fer un treball de conscienciació, pensar més en les persones i en el seu futur, deixar de banda l'egoïsmes personal i donar-nos més als altres, i valorar més el que som; involucrar-se més amb els altres i no pensar tant en un mateix, abandonar a poc a poc l'individualisme i el materialisme actual en els quals vivim, implicar-nos cada vegada més en les relacions humanes i de millora de la societat actual i enfortir els valors dels éssers humans: primer que res compta la persona.

Hem de ser més solidaris, fomentar el voluntariat i aportar experiències, tenint sempre present que la solidaritat institucionalitzada no és justícia social. Cal incentivar a tota persona gran a participar en la promoció de l'associacionisme i, en especial, en les associacions de persones grans com un espai que no sigui únicament de gent gran, que afavoreixi les relacions multigeneracionals i contribueixi a desmitificar els estereotips. Es tracta d'un mitjà per potenciar encara més les capacitats personals i la defensa dels nostres drets, creant activitats que fomentin les relacions entre les persones i la vinculació amb diferents entitats; promoure la participació solidària en activitats socials, reivindicatives, econòmiques i culturals que facilitin la interacció entre generacions, per assolir una vida plena en la societat.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialifamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

Reivindiquem una democràcia participativa dotada d'instruments eficaços reals i no ficticis al servei de la ciutadania.

Educació i sensibilització

És imprescindible rebre educació durant tota la vida. El model de cultura del ser s'aconsegueix amb el de la cultura del saber. Hem de fomentar la cultura humanista, on les persones siguin el centre de les decisions, a les escoles, a les famílies i a tots els àmbits de la societat, amb uns valors humans, ètics, solidaris, etc.

És necessari disposar dels mitjans materials i humans per desenvolupar la formació que permeti al major nombre possible de persones tenir coneixement dels drets i les obligacions que tenen com a ciutadanes.

Des del model educatiu –escola i societat– s'ha d'iniciar un enfocament cultural diferent. A les escoles, cal treballar i enfortir el coneixement de les nostres institucions i les normes bàsiques – Estatut, Constitució– i el respecte per a tothom. Les famílies i el professorat haurien de posar molta cura a ensenyar el valor de les coses, que tot requereix esforç i perseverança, formant i educant les persones amb valors culturals des de la infantesa.

Hem de potenciar l'escola pública i dotar-la de recursos suficients, que siguin equiparables als països de la UE-15. En la situació de crisi econòmica actual, altres països han ampliat el seu pressupost en ensenyament i investigació; en canvi són ben coneguts de tothom els problemes que estan afectant l'ensenyament públic al nostre país en els seus diferents nivells, com ara la reducció de beques i del pressupost, un canvi de model amb la nova Llei... Sobretot hem de defensar el model d'immersió lingüística desenvolupat a Catalunya.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfgencat.cat

Les persones grans, i la societat en general, han de fomentar la difusió dels valors humans principals, com és ara el respecte, la igualtat, la convivència, la llibertat, la justícia i la solidaritat, i també una formació a partir de cursos, tallers, conferències, seminaris, xerrades, etc.

Des de la formació a les escoles i altres àmbits de la societat, cal posar èmfasi en els valors humans i enfortir el respecte en la diferència, la dimensió social de l'individu, la justícia social, l'adquisició de capacitat crítica i la solidaritat, més que no pas en la competitivitat i l'èxit per sobre dels altres. L'educació dels més petits és fonamental si es vol produir un canvi social.

Les persones grans han de ser agents molt actius d'aquesta sensibilització i educació, organitzar xerrades i tallers als centres escolars i els centres juvenils per compartir experiències viscudes i reflexions, així com als mateixos centres de gent gran.

Distribució més justa i igualtat

Malgrat la situació actual, cal destacar les múltiples mostres solidàries que tracten de donar suport a les situacions de vulnerabilitat; és per això que cal la implicació de la gent gran en els processos polítics i socials, a la vegada que s'han de reajustar els efectes d'una distribució inadequada de la riquesa creada en el conjunt de la societat.

Els poders públics han de garantir que el que tenim es distribueixi amb justícia i caminar cap a un repartiment més racional de la riquesa. Cal una reforma fiscal i que la càrrega dels impostos sigui proporcional a la dels ingressos de cada contribuent, els de les grans companyies i els del món financer perquè les diferències socials no siguin tan grans; que es pugui assolir una societat més justa i equilibrada socialment i econòmicament, i, sobretot, que individualment i col·lectivament actuem més en consciència de la situació i de les pròpies necessitats.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfgencat.cat

Hem avançat en l'estat del benestar, perquè entre tots ens l'hem guanyat; tots, en la nostra mesura, hem estat coresponsables del que s'ha aconseguit, però no d'estar com estem. Tanmateix hem de canviar la situació, no conformar-nos i fer tot el que sigui possible per millorar-la. Hem d'afirmar, perquè les dades ho posen de manifest, que el nostre endarreriment social respecte als països de la UE-15 és considerable, que ens queda molt camí per recórrer en polítiques socials per poder-nos-hi equiparar.

Estem assistint a una minva/expol·li de l'estat del benestar que a nosaltres, les persones grans, ens ha costat molts esforços d'aconseguir.

Hem de viure plenament els drets com a ciutadans i ciutadanes sense marginacions. Les persones grans venim de la generació de l'esforç i del compromís en el treball. Però avui prevalen massa els criteris econòmics per davant de la justícia i la solidaritat, entre d'altres. Veiem com, amb l'excusa de la crisi i aprofitant una majoria absoluta parlamentària, s'estan eliminant els èxits socials assolits, que són els nostres drets i es dilueixen les normes de convivència amb les quals nosaltres hem viscut.”

Actualment patim neguits per als quals no estem preparats, com: fills i filles sense feina, disgregació familiar, desmantellament dels drets socials, etc. Això implica grans desequilibris que dificulten el benestar dels sectors més vulnerables. Tanmateix, les persones grans, que ens mereixem envellir amb una bona protecció social, econòmica i jurídica garantides per les administracions, veiem com aquestes qüestions s'estan degradant. Ara, a més, ens trobem que hem de continuar atenent els familiars en situació de crisi i lluitar contra la pèrdua dels nostres drets. Cal que la legislació s'encamini cap a polítiques que fomentin més justícia social.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

Desenvolupament personal i vida plena

En el marc d'una societat moderna i progressista, les persones grans ens plantegem identificar tot allò que ens aportaria més desenvolupament personal i social per viure plenament els drets com a ciutadans i ciutadanes sense cap tipus de marginació, on ja no es considerés la gent gran un sector de la població passiu, que demana prestacions i genera despesa pública. Volem que se segueixi avançant en el respecte i el reconeixement del que pot suposar la nostra aportació a la societat.

El model de societat que tenim s'ha de millorar en molts aspectes. Hem de fer créixer la nostra autoestima i també la de la resta de la ciutadania, ampliar la nostra participació social i política. Hem d'aconseguir que el Parlament de Catalunya es doti de diputats i diputades més grans de 60 anys. La nostra visió, coneixement i experiència són clau per al desenvolupament polític del nostre país. Per això, cal que els partits polítics siguin sensibles a promoure la incorporació de gent gran al seu àmbit, i al seu torn les persones grans hem de demostrar la nostra disponibilitat per merèixer-nos-ho. Volem ser-hi no per establir una quota, sinó per fer-nos nostre el reconeixement del valor que podem aportar. Les persones grans podem contribuir a construir un país compromès profundament amb la qualitat democràtica amb institucions de prestigi.

Necessitem que la societat tingui més en compte els valors aportats per les persones grans; sentir-nos més valorats i valorades (a vegades semblen destorbs per a la família, la societat i les administracions); que escoltin les nostres opinions. L'envelliment actiu comporta que prenguem consciència i sapiguem explicar les aportacions de la utilització de la nostra experiència, participant en les polítiques en tots els aspectes que afecten el benestar de tothom.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialifamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

Per tant, entenem que cal prioritzar un desenvolupament personal i social que permeti assolir la cobertura de tota classe de necessitats, a la vegada que hem d'assumir la coresponsabilitat d'aportar a la societat tot el que hem anat recopilant durant la vida que ja hem viscut: experiència, lluita per la conquesta dels drets socials, serenor, domini del temps, actitud, sacrifici i altres valors.

La gent gran ha de tenir els recursos necessaris per aprendre i fomentar la motivació de saber estar al dia en tot el que puguem i en altres aspectes culturals i socials. Ens hem de motivar per aprendre i estar al corrent de qüestions com ara les noves tecnologies i els idiomes, que permeten estar connectats amb el món actual.

Hem de participar en fòrums de salut en els quals es debatin temes que ens interessin, veure com les necessitats són compartides i que hi ha especificitats no sols per a la nostra edat. Cal millorar els hàbits alimentaris i fer l'exercici físic adequat per a nosaltres; hem de cuidar-nos, viure amb tranquil·litat i relacionar-nos amb altres fent activats i afavorint relacions positives emocionalment.

Hem de transmetre la nostra experiència, donar a conèixer les nostres idees i valors per fomentar el canvi personal i social i lluitar perquè sigui així; hem de fer tot el que es pugui per conservar els drets aconseguits fins a aquest moment.

S'hauria de fomentar la participació en les entitats que promoguin projectes i difonguin les relacions personals i que vetllin per la promoció de la cultura.

Volem que es reconegui que formem part de la societat i tenim els mateixos drets i deures que els altres grups d'edat i sectors de la població.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

Hem de planificar els aspectes més importants d'aquesta etapa de la vida i participar en totes les iniciatives que es promoguin per millorar-ne la qualitat.

Tenir una actitud activa i participativa és fonamental per fer front als nous reptes i prolongar la nostra vida, per donar resposta a la solitud física, social i psíquica, a l'exclusió i la invisibilitat social.

Coresponsabilitat

Apostem per l'estratègia del creixement intel·ligent, sostenible i integrador del projecte Europa 2020, tal com es desenvolupa més endavant, a la vegada que apostem per una nova estratègia que exigeixi l'atenció que necessitem i obri portes a l'envelliment actiu on puguem aportar la nostra productivitat social, sense substituir res ni ningú, on puguem dialogar i compartir coneixement, on ens puguem seguir formant i així participar en la societat, alhora que hem d'incidir en la política i anar forjant el nostre futur i el d'una societat més sòlida, en definitiva, més humana en el marc del nostre país i amb una perspectiva internacional.

Som conscients que per poder articular i aplicar aquest projecte ens trobarem amb dificultats i obstacles, tant per part de les persones grans com amb tota la societat. Per aquest motiu, cal fer un esforç de coresponsabilitat, ja que de vegades es veu poc interès en molta gent gran per participar en els afers que li haurien d'interessar; som poc presents en els espais de participació perquè no ens brinden l'ocasió de fer-ho.

La nostra participació ha de ser en tots els àmbits, ja que les decisions les prenen les administracions sense tenir en compte què pensem ni què necessitem les persones grans i tampoc se'ns donen les oportunitats per ser-hi. Potser el camí no és la discriminació positiva. No hem d'aspirar a llocs pel sol fet de ser grans. Sí que hem d'arribar-hi pel reconeixement de les nostres potencialitats i per

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

defensar els nostres drets. Tot això per poder decidir per nosaltres mateixos, aprofitant els nostres punts forts: el seny, el coneixement i l'experiència acumulada.

Defensem una participació igualitària amb altres grups de la població i col·lectius en els diferents òrgans i institucions. Som gent preparada per poder desenvolupar aquesta responsabilitat, per poder expressar la nostra opinió, per deixar sentir la nostra veu a l'hora de decidir les polítiques que ens afecten, per formar part d'espais participatius intergeneracionals de decisió. Som persones adultes i hem de tenir la possibilitat d'expressar les nostres necessitats sense oblidar que hem de fer pinya per incidir en qüestions generals i també les del nostre sector de població, vinculant-lo amb altres sectors amb qui ens pugui interessar posar-nos d'acord. Tot i que coneixem a fons els problemes de la gent gran, hem de sostenir un debat i una comunicació entre nosaltres per portar a terme les decisions que prenguem, ja que som un grup d'edat ampli i divers.

Els òrgans de participació de les persones grans han de ser plenament considerats pels responsables polítics, especialment en aquelles qüestions que els afecten directament. Hem de poder participar amb coordinació amb les administracions més properes, en com volem que siguin i en el que s'ha de fer en els espais que ens ofereixen oportunitats per viure un envelliment actiu i satisfactori al costat de persones de totes les edats.

La majoria de la gent gran es pregunta: serveix per a alguna cosa participar? Els consells de gent gran són un mitjà per tenir-nos ocupats?

La principal preocupació de la gran majoria de la gent gran de Catalunya és la situació en què deixarem les futures generacions. Som totalment conscients que un país afectat per la crisi econòmica difícilment podrà assumir totes les nostres reivindicacions polítiques i socials, però hi ha una exigència ineludible: que el nostre nivell de

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialifamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfi@gencat.cat

desenvolupament social s'ha de correspondre amb el nivell de desenvolupament econòmic de la nostra societat. La realitat ens demostra que les societats més cohesionades socialment, en general, són les més productives econòmicament i les menys afectades per les crisis cícliques del sistema econòmic actual.

2. La crisi econòmica

Quan la societat catalana i l'espanyola, en la primera dècada del segle XXI, intentaven avançar en l'equiparació dels drets socials i personals i assolir nivells com els dels països del nostre entorn, es va produir la gran crisi econòmica i social, un gran col·lapse financer a escala mundial.

El pes excessiu del sector de la construcció, la bombolla immobiliària posterior, la manca endèmica de recursos destinats a la recerca i el desenvolupament, han condemnat la nostra economia a un model de creixement basat, sobretot, en el poc valor afegit dels productes i en salaris baixos.

Respecte als països de la UE i segons dades de l'INE, des de l'any 2000 el % del PIB destinat a R+D ha crescut a Catalunya i a Espanya, i ha arribat al nivell màxim el 2009 amb un 1,7% i un 1,39% respectivament. Amb la crisi econòmica comença a disminuir la inversió de 2009 a 2011, que se situa en l'1,55% del PIB a Catalunya i en l'1,33% de mitjana a Espanya. Aquestes xifres són molt inferiors a les destinades per la majoria dels països del nostre entorn l'any 2009: Suècia hi destinava el 3,75%, Dinamarca el 3,72%, Finlàndia el 3,73%, la mitjana de la UE-15 l'1,99%. L'any 2011: Suècia el 3,37%, Dinamarca 3,09%, Finlàndia el 3,78%.

Cal afegir a aquesta situació els problemes crònics del frau fiscal i de l'economia submergida.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

Els recursos generats en els anys de bonança econòmica no han estat suficients per eliminar les deficiències del model productiu i equilibrar les condicions de vida, entre altres coses perquè, a la vegada, s'havia anat acumulant un deute excepcional amb la confiança que es podria pagar.

Les conseqüències de la crisi recauen, principalment, en els treballadors, els pensionistes i les classes mitjanes... i, en general, en la població que es troba en situació de més vulnerabilitat. En canvi, els alts directius de la banca, del sistema financer i de les grans empreses continuen amb les seves retribucions desorbitades, amb els seus contractes blindats i amb les seves bonificacions altes. Aquests mateixos són els qui reclamen reduccions en les cotitzacions a la Seguretat Social, fan estudis dient que el sistema públic de pensions no és sostenible, que les polítiques públiques de protecció als ciutadans no són viables. Mentrestant, el Govern, unilateralment, redueix el salari dels treballadors públics, fruit de les dues reformes del marc de relacions laborals efectuades sense acord amb els agents socials; hi ha una reducció generalitzada dels salaris, es congelen i no s'actualitzen amb l'IPC les pensions i es desmunta l'estat del benestar incipient que havíem assolit. Plana un greu problema d'índexs elevats d'atur, l'empobriment de les famílies i l'efecte consegüent sobre les rendes dels pensionistes. En molts casos, les pensions de les persones grans estan esdevenint el suport de moltes famílies, l'únic, massa sovint.

Segons L'Enquesta de població activa EPA, a Catalunya, en el 2n trimestre de 2007, hi havia 227.700 persones actives en atur, i en el 1r trimestre de 2014 la desocupació arribava a 840.200 persones. Per tant, en set anys l'atur s'ha incrementat en 612.500 persones, el 22,1% de la població activa, corresponent al 23,07% als homes i al 21,03% a les dones. Des de l'any 2009, a Catalunya s'han destruït 393.000 llocs de treball. La seva distribució per sectors de població destaca que els joves, la generació més formada de la història, són els més afectats per la crisi, ja que el 49,5% de persones que tenen entre 16 i 24 anys estan en situació de desocupació, les pitjors

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

xifres d'Europa, llevat de Grècia. Els joves tenen molt difícil emprendre un projecte de vida independent, i així, les persones grans que amb esforç i sacrifici hem treballat per una situació de benestar millor al nostre país, observem un futur incert on les xifres d'atur, unides a la precarietat laboral, requereixen nous esforços per part nostra, ara de suport als nostres fills i les seves famílies perquè ja hi ha més de 272.200 llars amb tots els seus actius en situació d'atur i més de 106.900 llars sense perceptors d'ingressos. Aquesta és la realitat que s'ha anat construint en aquests anys que estem patint la crisi econòmica.

L'atur produeix el descens d'afiliació a la Seguretat Social i, per tant, hi ha un problema conjuntural com a conseqüència de la pèrdua de 3.199.000 afiliats entre gener de 2008 i gener de 2014. Això, unit a la disminució dels salaris fruit de la crisi econòmica i de la reforma del marc de relacions laborals imposada, provoca una pèrdua d'ingressos. De mitjana, per cada milió d'afiliats menys a la Seguretat Social es deixen d'ingressar a la caixa uns 5.000 milions d'euros. Comencem, doncs, a tenir dificultats per cobrir el pagament de les pensions, a la vegada que creix la incertesa sobre si es podrà mantenir l'equilibri assolit en els temps en què gaudíem d'una ocupació alta. El problema actual de les pensions no deriva d'un mal model del sistema públic, sinó de la desocupació que hi ha en la nostra societat i la baixada dels salaris.

En el futur, els anys 30 i 40, amb la incorporació de la generació del *baby boom*, tindrem una pressió sobre el sistema perquè s'hauran de pagar més pensions, però, segons un informe de l'any 2012 de l'Ageing Report, la despesa màxima que Espanya tindrà en pensions l'any 2050 serà del 14% del PIB. Avui França gasta el 14,4%, Itàlia el 16%, Portugal el 14,2%, Àustria el 14,9%, la mitjana de la UE és del 13,5%, i Espanya del 10,7%. Tenim més marge que els països del nostre entorn, ja que actualment som dels que menys gastem en pensions.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

El nostre sistema públic de pensions, l'any 2010 va tenir un superàvit de 2.382,97 milions d'euros; en el fons de reserva hi havia 64.375 milions d'euros i el sistema tenia superàvit amb 4.696.600 treballadors a l'atur, el 20,33% de la població activa. Després de 6 anys de crisi econòmica, a finals de desembre del 2013, el fons de reserva disposava encara de 53.744 milions d'euros. Els sistemes públics de pensions són més resistents a les crisis econòmiques que els plans privats.

Si es continua així i els governs no prenen mesures per resoldre-ho, al final, el sistema farà fallida. Cal una política econòmica diferent que permeti reformar les estructures econòmiques i potenciar l'economia productiva, que deixi de banda l'especulativa i creï així llocs de treball sòlids i dignes que contribueixin a la caixa del sistema de pensions. Si no es fan polítiques que fomentin la creació de riquesa, de llocs de treball i de racionalització de la despesa pública, tard o d'hora no es podrà mantenir el sistema actual. Cada dia hi ha menys gent en actiu i les persones envelleixen més.

Molts bancs i caixes han abusat de la confiança que les persones grans els varen atorgar i han contractat productes que posteriorment sentències judicials han proclamat inadequats per a clients no experts en inversions, a la vegada que s'ha constatat la manca d'informació comprensible. Les pràctiques dirigides a la capitalització d'aquestes entitats han abocat moltes persones grans a no poder disposar dels seus estalvis i a perdre'ls. També s'ha generat un sentiment d'engany i de desconfiança que no ens podem permetre.

Tenint en compte que el sistema es fonamenta sobre els treballadors, caldria repensar basar-se també sobre la producció i els beneficis de les empreses i els grans capitals i societats; és necessari modificar les càrregues fiscals (que pagui qui té més).

També caldria gestionar millor les despeses públiques, per exemple, deixant d'assumir o reduir la despesa militar. És important

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

demanar responsabilitats als polítics i els gestors públics quan es produeixi qualsevol situació o acció que no compleixi aquest principi.

Les polítiques internacionals han posat l'accent a evitar l'increment del deute i a generar més ingressos a partir dels esforços de la població que es concreten en l'augment d'impostos i l'encariment de serveis necessaris bàsics com la llum, l'aigua, etc.

Finalment, hem de deixar clar que el poder econòmic i alguns sectors polítics han pretès fer-nos creure que la crisi s'ha produït perquè hem viscut per sobre de les nostres possibilitats, pels efectes dels drets laborals assolits o per fet que el nostre sistema de pensions sigui bo, és a dir, per gaudir d'un estat del benestar incipient. S'estan fent atacs a la gestió pública de la protecció social, plantejant que públic és igual a ineficient i desprestigiant les persones que treballen a les administracions. Hem d'adonar-nos que l'únic objectiu que hi ha al darrere d'això és fer negocis privats amb les necessitats bàsiques de la ciutadania. I per això, hem de defensar els sistemes públics de protecció social, perquè en depèn el nostre benestar i el de les futures generacions.

La protecció social aporta valor al desenvolupament del benestar social, possibilita la creació de llocs de treball i per tant l'activació de l'economia, per aquesta raó no podem acceptar que s'entengui com una càrrega per al conjunt de la societat.

3. Estat del benestar i ciutadania

D'entrada, després de tanta lluita social i del respecte i la convicció de les institucions i la gran majoria de la ciutadania per gaudir de l'estat del benestar assolit, iniciem la nostra reflexió amb un punt de partida: no hem d'admetre cap renúncia a l'estat del benestar per més que es plantegin raons múltiples emparades en l'escenari de la crisi econòmica. Se'ns està venent la idea que res no serà com abans.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

No podem acceptar que no es pugui fer res més per redreçar aquesta situació, i hem de sobreposar-nos a la sensació que no depèn de nosaltres.

Entenem l'estat del benestar en termes de sostenibilitat, i no pas com una conseqüència d'un determinat moment econòmic favorable. Així mateix, el medi ambient, la protecció del patrimoni natural i cultural, l'autoestima del país i les possibilitats de participació, també la de les persones grans, són elements que per nosaltres s'han de considerar plenament en la seva definició i dimensió.

Al costat d'una distribució justa de la riquesa creada, hem d'incorporar elements nous de redistribució que complementin l'estat del benestar. Ens cal un aprofundiment democràtic més gran en la presa de decisions que permeti que els governs negociïn amb els sectors afectats solucions a les situacions plantejades, enlloc de prendre decisions fonamentades només en la força de la representativitat política. També plantegem la necessitat que la ciutadania prengui consciència de la seva responsabilitat i no deixi en mans dels poders polítics i econòmics les decisions sobre el manteniment de l'estat del benestar assolit i, per això, cal planificar les mobilitzacions en aquest sentit i participar en la seva defensa.

Actualment tenim un sistema públic de pensions que garanteix al conjunt dels treballadors i treballadores prestacions econòmiques en funció de la seva aportació al sistema, en la vellesa, en l'adversitat per malaltia o accident, i a la família en cas de mort, i les prestacions s'han estat actualitzant cada any en funció de l'índex de preus del consum fins a l'any 2014. Exigim, doncs, la revisió i la millora de les pensions mínimes i les pensions de viduïtat.

El sistema públic de pensions té un pressupost de més de 131.800 milions d'euros el 2014. Cal considerar que aquest sistema sempre ha despertat l'interès del món financer i del sector de les

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialifamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfi@gencat.cat

assegurances; per això, des de sempre i de forma periòdica, apareixen estudis que manifesten la inviabilitat del sistema públic de pensions. Posteriorment, la realitat va demostrant que les afirmacions catastrofistes no es compleixen.

El Consell de la Gent Gran de Catalunya i els delegats i delegades del 7è Congrés, no aprovem la reforma imposada del Sistema públic de pensions, ja que les pensions no s'incrementaran amb l'IPC, la qual cosa afectarà el poder adquisitiu dels pensionistes. Durant els propers quinze anys, en concret, entre un 14,8% i un 28,3%. El mateix Govern de l'Estat espanyol ha calculat un estalvi en aquest període de temps de 33.000 milions d'euros. Aquesta quantia serà més gran, ja que per al càlcul el Govern ha utilitzat un IPC de l'1%, que és molt inferior a la mitjana dels últims 10 anys; si pensem una mica, el que deixarien de percebre el conjunt dels pensionistes en els propers anys seria aproximadament el cost del rescat del sistema bancari. També s'hauria d'aplicar el factor de sostenibilitat als pensionistes futurs des de l'any 2019, de manera que l'esperança de vida es convertirà en un element de penalització.

S'incompleixen els acords del Pacte de Toledo mitjançant la llei, perquè es congelen les pensions el 2010 i la no-actualització amb l'IPC dels anys 2012 i 2013. S'eliminen drets dels actuals i dels futurs pensionistes i el Govern de l'Estat emprèn una reforma amb l'oposició de tots els partits del Congrés, del Consell Econòmic i Social d'Espanya, de les organitzacions sindicals, del Consejo Estatal de las Personas Mayores i amb les mocions de rebuig aprovades en alguns municipis catalans i consells comarcals.

Així mateix, considerem que és inadmissible que es legalitzi, mitjançant el Reial decret llei 5/2013, de 15 de març, de mesures per afavorir la continuïtat de la vida laboral dels treballadors de més edat i per promoure l'envelliment actiu, el treball dels pensionistes, quan tenim el 52% de la nostra joventut en situació d'atur.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfgencat.cat

No hi ha hagut actualització amb l'IPC des de l'any 2010, dels referents econòmics per aplicar i accedir a les polítiques socials a Catalunya, l'indicador de renda de suficiència (IRSC), i a Espanya, l'indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM), de manera que provoquen la devaluació de les polítiques socials i l'enduriment de l'accés a la jubilació. Des de l'any 2010, l'IRSC ha tingut una devaluació respecte als preus del 9,2%.

La reforma de l'article 135 de la Constitució espanyola, de 27 de setembre de 2011, sense consulta prèvia als ciutadans, entre altres coses diu: "Els crèdits per satisfer els interessos i el capital del deute públic de les administracions s'entendran sempre inclosos en l'estat de despeses dels seus pressupostos i el seu pagament gaudirà de prioritat absoluta. Aquests crèdits no podran ser objecte d'esmena o modificació, mentre s'ajustin a les condicions de la Llei d'emissió."

Finalment, hem de remarcar dos reials decrets aprovats pel Govern de l'Estat espanyol, concretament el 20/2011, de 30 de desembre, i el 20/2012, de 13 de juliol, sobre mesures per garantir l'estabilitat pressupostària i el foment de la competitivitat que tenen una afectació directa sobre les persones en situació de dependència, ja que es fan retallades, se suprimeixen nivells o bé s'incrementa el copagament.

I pel que fa a la sanitat pública, tots els canvis s'han efectuat sense consultar els professionals del sector, amb l'objectiu clar de privatitzar la gestió del màxim nombre de centres i serveis a mitjà termini, reduint així la sanitat pública a la mínima expressió. A aquesta situació hem d'afegir-hi les denúncies per mala gestió.

Si bé l'any 2008 les persones que estaven en llistes d'espera per a intervencions quirúrgiques eren 50.771, amb un temps d'espera de 3,8 mesos, el juny del 2013, 79.376 persones havien d'esperar 4,47 mesos.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialifamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

La despesa pública sanitària a Espanya ha baixat des del 2009, ens situa, segons dades d'Euroestat del 2011, en la despesa de 1.463 euros per habitant, el 6,3% del PIB, quan a l'Eurozona és de 2.094 euros, que representa el 7,4% del PIB.

4. Cohesió social: protecció social i atenció centrada en la persona

Amb la crisi econòmica, determinades polítiques públiques de l'Estat i de les comunitats autònomes, estan fent malbé els mecanismes de protecció social.

Es governa sense negociar i es fa mitjançant reials decrets. Es prenen decisions unilaterals com ara: la reducció dels salaris, la congelació de les pensions, el retard de la jubilació, la limitació de les prestacions per dependència; es retalla i privatitza i es redueixen drets en sanitat i educació, es limita l'accés a la justícia, es desprotegeix el dret a l'habitatge.

La protecció social no té només per objectiu una vessant assistencial, sinó que és un motor per al benestar social del conjunt de la ciutadania en el desenvolupament de la seva autonomia personal i familiar, de l'economia, de la cobertura de les necessitats bàsiques, de la cohesió social, de la participació comunitària, de l'atenció de situacions de marginació social i de la prevenció de les situacions de risc d'exclusió social. Per impulsar tots aquests aspectes, cal desenvolupar les normes legals que els preveuen, les infraestructures socials i la preparació dels empleats públics necessària per dur-les a terme.

Les polítiques públiques de protecció social han de ser els instruments que facilitin la reducció dels riscos socials que garanteixin uns ingressos econòmics i unes prestacions a les persones amb dificultats especials, que els permetin adaptar-se als canvis econòmics i de la societat i que promoguin la cohesió social.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfgencat.cat

Segons Pilar Rodríguez:¹ “l’atenció integral centrada en la persona és la que es dirigeix a l’assoliment de millores en tots els àmbits de la qualitat de vida i el benestar de la persona, partint del respecte ple a la seva dignitat i drets, incloent-hi els drets a l’orientació afectivosexual i identitats de gènere, dels seus interessos i preferències i comptant amb la seva participació”.

Totes les persones, quan necessitem ajuda o que tinguin cura de nosaltres, demanem cada vegada més que s’incloguin en el nostre pla d’atenció no sols objectius dirigits al desenvolupament de la vida diària i al tractament de malalties, sinó també actuacions per promoure la nostra autonomia personal i la millora de la qualitat de vida, tema cabdal que cal afrontar amb les altres generacions, ja que és un aprenentatge que no comença al final de la vida. Considerem necessària la coordinació dels serveis socials amb els sanitaris.

Això exigeix que s’abandonin i es canviïn els models assistencials vells per altres capaços d’oferir suport i serveis de qualitat amb garantia per al respecte a la dignitat inherent a la persona.

Segons la Llei de promoció de l’autonomia personal i l’atenció a les persones amb dependència, l’autonomia és la capacitat de controlar, afrontar i prendre, per iniciativa pròpia, decisions personals sobre com viure d’acord amb les normes i les preferències pròpies. El contrari és quan una altra persona és la que pren les decisions que afecten algú.

És a la persona, a qui correspon decidir sobre el seu present i futur, sempre que no hagi estat declarada incapacitada. Els serveis disponibles no sempre s’ajusten a les necessitats de les persones,

---

1. Pilar Rodríguez és la presidenta de la Fundación Pilares para la Autonomía Personal. Ha estat directora de programes del Pla gerontològic estatal, cap d’estudis i directora de l’IMSERSO.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfgencat.cat

sobretot, i més encara, en entorns rurals, on els serveis són molt més limitats. Seria necessari comptar amb la persona gran i la resta de persones del seu voltant perquè l'acompanyin de més a prop, i l'Administració i els professionals oferissin els recursos i els coneixements en cadascun dels casos i els adaptessin.

Les administracions i els professionals sobretot miren els problemes des d'un punt de vista econòmic i la visió hauria de ser més àmplia. Predominen els criteris aliens a la persona. No és ben rebut que quan hi ha creixement, les administracions decideixin els recursos que volen subministrar i com fer-ho, i que quan hi hagi crisi siguem les persones que els autogestionem.

Els professionals han de ser capaços de proporcionar una atenció centrada en la persona. Cal tenir més professionals amb una bona formació per atendre millor les persones. Les polítiques, els recursos i els centres haurien de ser més flexibles i adaptables a diferents realitats personals i territorials. Com a mínim, hauríem de tendir a fer que les decisions fossin compartides.

Creiem que es pot aplicar un model participatiu en què les persones grans expressin les seves necessitats i defensin l'adaptació del sistema a les demandes de la majoria d'usuaris.

Finalment, cal fer campanyes de sensibilització sobre col·lectius que sovint són discriminats quan necessiten aquests serveis, com, per exemple, els nouvinguts o els LGTB (lesbianes, gais, transsexuals i bisexuals), i altres.

Totes les persones que conviuen en un territori han de ser respectuoses amb les disposicions normatives, s'han d'esforçar per garantir la convivència, participar de la cultura i contribuir a evitar qualsevol tipus d'exclusió social. Així mateix ha de prevaler entre les diferents persones o grups, al marge de quina sigui la seva

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialifamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfi@gencat.cat

condició de raça, cultura, sexe, creença, orientació afectivosexual, identitats de gènere o ideologia.

La societat ha progressat notablement, malgrat que hi hagi encara un procés llarg per seguir en el seu nivell de tolerància i cultura. El fet d'acceptar l'existència d'aquests grups dins la nostra societat ens porta a integrar-nos més. Totes les persones necessiten respecte, i determinats grups, per la manca d'informació general, s'han vist marginats sense saber per què. S'ha de fer pedagogia en el sentit que estimar és una pràctica que ens fa lliures.

La normalització de la condició sexual no ha de ser condicionant per al respecte que tothom es mereix com a persona, sigui quina sigui la seva edat. Entre les persones grans, s'han pogut donar i es donen encara dificultats a l'hora de mostrar la seva condició sexual per por a l'aïllament i la no-acceptació d'un mateix i dels altres. No s'ha d'oblidar que estem parlant de generacions que hem crescut amb un quasi total desconeixement de la sexualitat (quant a formació), independentment de la tendència que tinguem, sinó que en molts casos aquesta ha estat motiu de repressió.

5. Projecte Europa 2020: envelliment actiu i entorns amigables

Prenent com a referència la Declaració dels drets humans, la Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea i l'Estatut de Catalunya en relació amb els drets de les persones grans i la Carta de drets i deures de les persones grans de Catalunya, volem reiterar la declaració de l'Organització Mundial de la Salut del 2002, que en el document *Envelliment actiu* parla d'un marc polític i defineix l'*envelliment actiu* com: 'el procés d'optimització de les oportunitats de salut, participació i seguretat per tal de millorar la qualitat de vida a mesura que les persones envelleixen, que permetin la realització del seu potencial de benestar físic, social i mental al llarg de tot el seu cicle vital, i participar en la societat d'acord amb les seves

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

necessitats, desitjos i capacitats, allò que els proporciona protecció, seguretat i cures adequades.

En aquest sentit, convindria donar a conèixer a la gent gran i a la societat en general la Carta de drets i deures de les persones grans, així com el projecte Europa 2020 per a l'envelliment actiu i entorns amigables, divulgant-ho especialment mitjançant les xarxes socials, les escoles, els centres educatius, els serveis socials del territori, les aules d'extensió universitària (model que caldria revisar), sobretot entre les empreses i els autònoms en el moment de la jubilació.

El terme *actiu / activa* no es refereix sols a la capacitat d'estar físicament actiu, sinó, principalment, a la participació. Aquest concepte ampli ens porta a fer que sigui reconegut que un envelliment actiu és també possible per a les persones amb dependència o exclusió social.

En aquesta nova etapa, les persones grans necessitem una orientació renovada per ajudar-nos a ser actives en benefici propi i de tota la societat. Es passa de ser una persona productiva a ser una persona en situació d'inactivitat suposada, la qual pot ser, en certa manera, un factor traumàtic per a alguns i per a altres una etapa per fer allò que sempre han volgut fer. Cal endegar polítiques de preparació a les jubilacions en què les persones trobin el seu lloc en la societat, amb una informació completa dels itineraris possibles i les opcions que es poden prendre.

Per aquests i altres motius, cal treballar en polítiques que sensibilitzin en l'envelliment actiu. Cal que els mitjans de comunicació parlin més de la gent gran i les oportunitats existents, si hi ha relació entre generacions, que els ciutadans grans rebin la mateixa consideració que la resta i se'n parli sempre sense estereotips. Per tant, sol·licitem la nostra presència i participació en els consells d'administració dels mitjans de comunicació públics per tal de garantir la difusió de les nostres inquietuds i reivindicacions.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfgencat.cat

L'envelliment actiu és clau, i la seva promoció es fonamenta en l'optimització de les oportunitats, l'aprofitament del potencial de les persones grans, la solidaritat intergeneracional, l'eficiència i la qualitat de l'atenció i dels serveis, la preservació de l'autonomia i la dignitat, la cooperació intersectorial i l'intercanvi de bones pràctiques.

L'any 2012 es va declarar l'Any Europeu de l'Envelliment Actiu i de la Solidaritat Intergeneracional. Es van impulsar accions per sensibilitzar la societat en general sobre el valor de l'envelliment actiu, destacant la contribució valuosa de les persones grans a la societat i a l'economia. També es va estimular el debat i l'aprenentatge entre generacions, així com establir un marc per assumir compromisos i fer accions concretes per assolir objectius.

Amb aquesta base, proposem polítiques imaginatives perquè les persones grans converteixin l'oci inactiu en activitats saludables i que, a la vegada, puguin revertir cap a la mateixa societat.

Entre les estratègies que cal impulsar perquè la gent gran pugui tenir un envelliment actiu, tenen una importància central la implementació d'enfocaments multigeneracionals, el suport de les entitats que promociónen el voluntariat i disposar de mitjans per respectar l'autonomia de decisió i mantenir la independència el màxim de temps possible. Cal facilitar als ciutadans les activitats en grup i impulsar-les. Cal crear un moviment arreu del país per encoratjar els qui van arribant a la jubilació perquè participin activament i lluitar per mantenir el nivell de les pensions.

En la perspectiva de l'Europa 2020, l'Organització Mundial de la Salut recomana impulsar entorns amigables amb la gent gran tenint en compte els àmbits següents: 1) civisme, 2) comunicació i informació, 3) edificis i espais públics, 4) habitatge, 5) respecte i inclusió social, 6) serveis socials i salut, 7) xarxa social i teixit associatiu, i 8) transport i mobilitat.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

La recomanació prioritza que siguin les persones grans qui estudiïn i indiquin els canvis que s'han de fer perquè les ciutats esdevinguin més amigables, i amb el suport de les administracions i les organitzacions promoguin i fomentin l'envelliment actiu i les relacions intergeneracionals. Aquest plantejament és una oportunitat magnífica, des del punt de vista territorial, per copsar les mancances que hi ha a qualsevol punt del país i donar-hi resposta, però sobretot en l'àmbit rural, en matèria de transport, de gestió amb les administracions, de promoció i dinamització associativa i de voluntariat.

6. Nou comportament

En el context actual, les persones grans, els responsables polítics, però també la resta de la societat, han d'adoptar un comportament nou davant del conjunt de qüestions que plantegem tot seguit.

Política general

Cal aplicar una política econòmica que permeti activar els motors que han de fer possible que la nostra economia creixi favorablement i afavoreixi l'ocupació i el consum intern, i així garantir els pilars de l'estat del benestar on s'inverteixi decididament en educació, recerca, coneixement i investigació, fer que el sistema sanitari segueixi sent públic i un model de referència internacional. L'atenció a la dependència és un dret que s'ha de complir, les pensions han de garantir una vida digna i permetre participar en la societat i ser productiu socialment.

És del tot imprescindible i urgent corregir la situació de precarietat laboral, combatre el frau fiscal i l'economia submergida, els abusos de determinats bancs i caixes i protegir les víctimes més febles i flagrants d'aquesta crisi.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

Cal lluitar amb voluntat política contra el frau fiscal i l'economia submergida dotant els organismes competents de més recursos.

Frau, redistribució de la riquesa i estalvi de despeses

Cal fer un repartiment més equitatiu de la riquesa i no carregar la major part de les responsabilitats als més febles. S'han d'equilibrar els impostos per tal que paguin més aquells qui tenen més. Es podrien optimitzar els recursos disponibles i garantir una renda bàsica mínima per a tothom.

S'han d'adoptar mesures per pal·liar la crisi que siguin diferents de les retallades: lluitar contra el frau, la corrupció i l'evasió fiscal de les grans fortunes (que es considera superior als 8 bilions d'euros), per recuperar els diners obtinguts de manera indeguda.

Cal una reforma fiscal més justa que millori la suficiència i la progressivitat del sistema. Que s'equipari en IRPF la fiscalitat de les rendes del capital a les del treball. Per això cal integrar les rendes del capital en la base general de l'IRPF, de manera que els rendiments del capital tributin igual que els del treball.

S'han de reduir les deduccions i bonificacions en l'impost de societats de manera que les grans empreses tributin de forma efectiva segons els beneficis que obtenen.

S'ha de desenvolupar una fiscalitat verda per preservar el medi ambient.

És convenient estalviar despeses, garantir un pressupost adequat, estalviar en altres despeses menys importants, invertir en polítiques socials i donar prioritat a les persones més desfavorides. També s'han d'eliminar les administracions que dupliquen competències i crear sistemes de control més eficaços de la despesa pública.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

Cal que les administracions, en els seus pressupostos, prioritzin les necessitats socials dels ciutadans i ciutadanes i prestin més atenció a la gent gran per evitar la seva marginació.

És convenient establir un bon control i una administració responsable dels recursos que hi ha: prioritzar les pensions, no retallar-los els ingressos ni fer-ho amb la Seguretat Social, la sanitat i l'educació. Cal posar molta atenció en l'administració dels diners: abans de retallar, s'han de reduir excessos i gestionar millor les rendes per evitar conseqüències en relació amb la sanitat i la salut del ciutadà.

Drets i solidaritat

Hem de ser més humanitaris i solidaris, seguint els postulats dels articles 21 al 30 de la Declaració dels drets humans.

S'ha d'arribar a acords entre tots els partits, les empreses, els sindicats, per construir un gran pacte social de compliment obligat, que preservi els quatre pilars de l'estat del benestar, així com per dotar el tercer sector social de les eines adients per a les seves tasques.

És necessari posar en marxa una política social coherent de protecció a les famílies que millori la seva cobertura.

S'ha de fer que disminueixi l'atur i que els avis i àvies no hagin d'assumir les despeses econòmiques dels seus fills i néts, perquè encara que no augmentessin les pensions, no desequilibrarien tant l'economia familiar.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfgencat.cat

Política i promoció de la gent gran

Hem de reclamar als nostres representants polítics que incloguin en les seves agendes les preocupacions i les necessitats de la gent gran. És important garantir la presència de persones grans en els òrgans de participació i representació política com en altres sectors de la població i col·lectius, de manera que hi hagi persones grans que exposin els nostres problemes i que ens representin a les institucions.

Als ajuntaments hi ha d'haver una regidoria de la gent gran i per a ella, i hauria d'haver-hi un organisme semblant en el Govern de la Generalitat. Cal incloure representants de la gent gran a les diferents llistes dels partits polítics que van a les eleccions, per incrementar-ne la representativitat.

Atenció a la persona

Reclamem reduir el temps que transcorre entre la sol·licitud i la percepció de la prestació de dependència i garantir una atenció adequada a la persona que està en aquesta situació. Hem d'exigir al Govern de l'Estat el traspàs a Catalunya dels recursos econòmics als quals està obligat per llei. I a Catalunya hem de crear la nostra pròpia llei, la qual ha de considerar la creació d'una agència catalana de la dependència que tingui entitat pròpia, amb dotació econòmica per poder donar suport a l'envelliment progressiu de la població que comporta l'augment de les malalties cognitives i neurològiques.

Demanam que es faci efectiu, de forma immediata, el desbloqueig de la prestació econòmica vinculada a l'atenció de la persona en centres residencials.

S'han de prioritzar els recursos econòmics suficients per poder atendre les persones que estan en llista d'espera perquè els sigui

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

valorat el grau, pendents de fer-los el programa d'atenció individual (PIA), o de rebre les prestacions econòmiques o de serveis. Hem de recuperar la cotització a la Seguretat Social de les persones cuidadores no professionals (fonamentalment dones).

El quart pilar de l'estat de benestar està configurat pel Sistema de serveis socials, fonamental per afavorir la convivència, la promoció del benestar i el desenvolupament de totes les persones i grups, i eliminar les causes que condueixen a l'exclusió i la marginació socials. El sistema constitueix un àmbit de protecció social ordenat i estructurat que desplega serveis que presten les administracions. En relació amb les persones grans, identifica i garanteix els drets basats en els principis d'igualtat i universalitat. Per això es concreten accions de prevenció, promoció, tutela, intervenció, incorporació i inclusió, superant el model beneficoassistencial adreçat només a proveir de recursos la ciutadania que es troba en situació de pobresa, exclusió i desprotecció.

Es proposa racionalitzar els trams de pagament de l'impost sobre el valor afegit de les places i els productes destinats a les persones amb dependència.

S'han d'eliminar les retallades a la Llei de la dependència, recuperar les ajudes als cuidadors de persones dependents i agilitzar les revisions de grau.

La Generalitat ha d'eixugar els deutes que té amb el tercer sector.

S'ha de suprimir el Reial decret llei 16/2012, de 20 d'abril, de mesures urgents per garantir la sostenibilitat del sistema nacional de salut i millorar la qualitat i la seguretat de les seves prestacions.

Aquest decret anul·la el caràcter públic i universal del nostre sistema sanitari, finançat amb els impostos que paguen el conjunt dels ciutadans i passant a un sistema d'assegurança.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

És important reduir les llistes d'espera en tots els àmbits sanitaris. És innegable que aquestes han augmentat, i que aquest fet afecta fonamentalment la gent gran. Exigim, doncs, de forma progressiva, la seva supressió.

S'ha d'incrementar el pressupost de manera que recuperi el que s'ha perdut en aquests darrers anys.

És important finalitzar les reformes dels centres d'atenció primària i altres serveis sanitaris que provoquen l'increment de les llistes d'espera, amb el perill d'agreujament de la malaltia i el risc d'una possible reducció de l'esperança de vida.

S'ha de potenciar la medicina preventiva i obtenir més eficàcia i eficiència dels equips de prevenció; és necessari crear serveis de geriatria en tots els centres d'atenció primària i hospitals, aspecte d'importància vital per a una bona qualitat de vida.

Hem de recuperar el control públic dels preus dels medicaments encara que estiguin destinats a patologies menors; les persones grans n'utilitzen molts. S'ha comprovat que els preus s'han liberalitzat i actualment s'han incrementat en alguns casos fins a un 300%. És convenient que els equips sanitaris racionalitzin la provisió dels medicaments i suprimeixin el copagament farmacèutic. Hem de rebutjar la discriminació per raons d'edat per accedir a les teràpies més avançades del nostre sistema sanitari.

Reclamem l'actualització amb l'IPC dels referents econòmics per accedir a les polítiques socials: l'indicador de renda de suficiència de Catalunya (IRSC) a Catalunya i l'indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM) a Espanya. Cal recuperar la pèrdua de l'IRSC (9,2%) –congelat des de l'any 2010. Es requereix estudiar i aprovar línies d'actuació per combatre l'aïllament i la solitud de les persones grans, així com incrementar el pressupost que s'hi destina.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfgencat.cat

S'ha de crear una renda garantida de ciutadania de prestació econòmica per garantir que tothom tingui uns ingressos econòmics per sobre del llindar de la pobresa, d'acord amb l'article 24.3 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.

Reclamem l'elaboració i l'aplicació dels protocols de detecció dels maltractaments a les persones grans per les diferents administracions a partir del document marc establert per la Generalitat de Catalunya.

És imprescindible reforçar els serveis socials i de salut perquè les persones grans tinguin una vida digna, ja que cada vegada hi ha més persones que viuen més anys. També cal dedicar-los més recursos per poder descongestionar les llistes d'espera dels serveis socials i de sanitat, incrementant el nombre de professionals, entre altres aspectes.

Cal rebre ajudes econòmiques per poder disposar de les ajudes tècniques necessàries per mantenir i potenciar l'autonomia de la persona gran, tan poc assequibles per la majoria.

També cal mantenir els recursos municipals (servei d'ajuda a domicili, teleassistència, ajuts tècnics i adaptació d'habitatges...) i fer-hi aportacions econòmiques suficients per assegurar-los com a dret universal. Aquests recursos formen part d'un model que persegueix el manteniment i la millora de la qualitat de vida de les persones grans, així com l'envelliment actiu i saludable, i eviten, a més, ingressos institucionals que són més agressius per a les persones i suposen més càrregues per als ciutadans i les administracions.

Les mancances d'aquests serveis provoquen aïllament, indefensió, agreujament de les situacions de risc i poden portar a maltractaments voluntaris o involuntaris, per les càrregues que assumeixen les persones cuidadores i la seva claudicació.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfi@gencat.cat

En relació amb l'habitatge: reivindiquem crèdits tous de les administracions a les comunitats de veïns, per adaptar els espais comuns a la mobilitat de les persones grans i les persones amb discapacitat, amb una atenció especial al cas de la manca d'ascensors i la voluntat d'evitar les situacions de captivitat.

S'han de donar a conèixer i resoldre els casos d'assetjament immobiliari que afecten especialment la gent gran.

Cal aprovar una nova llei hipotecària que prevegi la dació en pagament amb caràcter retroactiu i que resolgui la problemàtica de les persones desnonades del seu primer habitatge.

Cal revisar i adequar totes les hipoteques vigents i eliminar-ne les clàusules que es considerin abusives.

Convé establir lloguers socials en els pisos que tenen immobilitzats els bancs, les caixes i les administracions públiques; cal fer els habitatges de lloguer assequibles per a persones grans amb recursos econòmics limitats i adaptar els costos dels serveis bàsics (llum, aigua i gas) a les seves possibilitats econòmiques, per reduir o eliminar la pobresa energètica.

Cal garantir l'accés a centres residencials i centres de dia sense que la situació econòmica de la persona sigui una limitació.

Reclamem l'adopció de mesures necessàries per superar la precarietat econòmica de les persones que perceben pensions de viduïtat. No podem permetre que se situïn per sota del llindar de la pobresa a Catalunya.

És convenient promoure activament el voluntariat multigeneracional per atendre persones que no poden sortir de casa i ho necessiten.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialifamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfi@gencat.cat

Cal promoure el programa Radars² arreu amb l'objectiu de contribuir a fer que les persones més grans que viuen o bé soles o bé acompanyades també per persones grans puguin continuar a la seva llar amb les condicions degudes, sense que hagin de deixar el seu entorn.

S'ha de vetllar per incrementar i activar recursos que evitin i previnguin tot tipus de maltractaments a les persones grans, i atendre les qui n'han patit.

Desenvolupament normatiu

Hem d'exigir que s'asseguri la suficiència financera del sistema de pensions mitjançant l'increment complementari d'aportacions públiques, la no-reducció, si més no, dels nivells de cotitzacions socials actuals i, si és necessari, incrementar-les.

S'ha de millorar i estendre la intensitat protectora de la Seguretat Social, sense que les dificultats de tipus econòmic serveixin d'excusa per reprimir o impossibilitar les aspiracions de millora i extensió de la protecció.

Cal fer una reforma fiscal en la qual les rendes de capital més altes tributin més, com, per exemple, les societats d'inversió de capital variable (SICAV).

Convé desenvolupar la Llei 27/2011, d'1 d'agost, sobre actualització, adequació i modernització del sistema de Seguretat

---

² <http://serveisgentgranradars.org/projecte-radars-cms1.html>

Radars ha començat a desenvolupar-se a tots els barris de la ciutat de Barcelona sota la direcció de l'Institut Municipal de Serveis Socials i les principals entitats. Té l'objectiu de contribuir a fer que les persones més grans que viuen o bé soles o bé acompanyades també per persones grans, puguin continuar a la seva llar sense haver de deixar el seu entorn.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

Social, com a resultat dels pactes democràtics presos unànimement entre les organitzacions sindicals i empresarials.

Les persones grans de Catalunya reclamem al conjunt de les forces polítiques el seu compromís públic d'abolir el Reial decret 1716/2012, de 28 de desembre de 2012.

Cal retirar immediatament la Llei 23/2013, de 23 de desembre, reguladora del factor de sostenibilitat i l'índex de revaloració del sistema de pensions de la Seguretat Social.

S'hade reduir l'impost sobre la renda de les persones físiques en totes les pensions de jubilació a partir de certa quantitat.

Hem de recuperar el poder adquisitiu perdut pel conjunt dels pensionistes des de l'any 2010.

La situació de precarietat econòmica dels perceptores de la pensió de viduïtat requereix una resolució, i no fer cap reforma del sistema de pensions sense acord previ dins el Pacte de Toledo i amb els agents socials.

Cal mencionar també la Llei 27/2013 de sostenibilitat i racionalització de l'Administració local, ja que pot afectar les actuacions adreçades a persones grans que porten a terme els ajuntaments. Aquesta Llei implica retallades dels drets de la ciutadania en relació amb la participació local i el desenvolupament de la comunitat on viuen.

S'ha d'eleva la imposició directa sobre la riquesa, mantenir l'impost sobre el patrimoni i recuperar de manera més justa l'impost de successions.

Cal forçar que el Govern i els agents socials estudiïn urgentment les mesures transitòries necessàries per incrementar els ingressos de la Seguretat Social.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfgencat.cat

Cal impulsar una reforma legal perquè el frau fiscal que puguin cometre les administracions públiques no prescrivui.

Cal crear l'Agència Pública Europea de Valoració Econòmica amb dependència del Banc Central Europeu.

S'ha de desenvolupar la normativa legal necessària per al dret a una mort digna, perquè la persona, lliurement, pugui reclamar l'aplicació de l'eutanàsia.

Caldria suprimir el Reial decret que retarda l'entrada en vigor dels drets de les persones amb dependència moderada fins als anys 2015 i 2016 a través d'una moratòria del calendari previst en la Llei de la dependència. Això ha provocat a aquestes persones la transferència de la responsabilitat de finançar la part de despesa pública que no reben.

Entorn amigable amb les persones grans

S'han de muntar campanyes a escoles, instituts i associacions que destaquin aspectes com ara la importància de comptar amb la gent gran, amb el seu consell, la seva experiència i el respecte que se'ls ha de tenir com a persones; s'han de fomentar trobades per explicar experiències i escoltar-ne les opinions.

S'haurien d'adaptar tots els tipus de transport a les necessitats de les persones grans i de les persones amb mobilitat reduïda.

És oportú suprimir les barreres arquitectòniques per millorar l'accessibilitat a edificis i carrers per a les persones grans i amb discapacitats i mobilitat reduïda.

Hem de garantir la mobilitat en el transport tant a la ciutat com en l'àmbit rural i unificar criteris per aplicar deduccions en el cost del transport per a les persones grans a tot Catalunya.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfi@gencat.cat

Cal facilitar l'accés a autobusos adaptats i dotar d'ascensors totes les estacions de trens de rodalies i metro; s'han de coordinar els horaris i els enllaços d'autobusos i trens seguint els principis bàsics del disseny per a tothom.

És oportú donar una resposta a la problemàtica de les persones que viuen a casa seva i no són del tot independents (neteja personal i de la llar), les que necessiten companyia per dormir, per anar a comprar, al metge, etc; s'ha de vetllar perquè això no suposi un cost excessiu i vagi d'acord amb la pensió, per evitar dependre de l'ajuda constant d'un familiar i poder contractar una persona cuidadora legalment (això ajudaria a la seva professionalització).

S'imposa fer una política pública que garanteixi la seguretat al conjunt de pensionistes, tant en els serveis socials com en els econòmics, amb la mirada posada a Europa, de manera que es pugui administrar una atenció especial al desenvolupament d'una varietat de facilitats en geriatría, incloent-hi hospitals de dia, que són capaços de respondre a les necessitats individuals de les persones grans i dependents dintre de la sanitat pública.

Tenim dret a rebre un tractament com a ciutadans i ciutadanes d'igual condició que la resta.

Hem d'avançar cap a un model en què es posi la ciutadania en el centre de les decisions, perquè aquest objectiu esdevingui sempre prioritari, de manera que les persones grans rebem un tractament de condició igual que la resta.

Cal que els representants de les polítiques de les persones grans tinguin en compte els estudis i les aportacions de l'Institut Català de l'Envel·liment, i que aquest compti amb la seva participació.

Cal vetllar perquè Catalunya s'integri en el programa de l'OMS de l'envelliment actiu i perquè sigui adaptat a la gent gran.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialifamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfgencat.cat

S'ha de posar en pràctica un compromís real i col·lectiu per tornar a l'esforç i a la il·lusió que ens durà a aconseguir allò que volem.

Annex

Declaració universal dels drets humans

De l'article 21 al 30

Article 21

1. Tothom té dret a prendre part en la direcció dels afers públics del seu país, ja sigui directament, ja sigui per mitjà de representants elegits lliurement.
2. Tota persona té dret a accedir a les funcions públiques del país en condicions d'igualtat.
3. La voluntat del poble és el fonament de l'autoritat dels poders públics; aquesta voluntat ha d'expressar-se mitjançant eleccions sinceres que cal celebrar periòdicament per sufragi universal igual i secret, o seguint qualsevol procediment equivalent que assegurï la llibertat del vot.

Article 22

Tota persona, com a membre de la societat, té dret a la Seguretat Social; té la facultat d'obtenir la satisfacció dels drets econòmics socials i culturals indispensables a la seva dignitat i al desenvolupament lliure de la seva personalitat, per l'esforç nacional i la cooperació internacional, segons l'organització i els recursos de cada país.

Article 23

1. Tota persona té dret al treball, a la lliure elecció del seu treball i a la protecció contra la desocupació.
2. Tothom té dret, sense cap discriminació, a percebre un salari igual per un treball igual.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsf@gencat.cat

3. Tothom qui treballa té dret a una remuneració equitativa i satisfactòria que assegurï per a ell i per a la seva família una existència conforme amb la dignitat humana, completada, si cal, amb els altres mitjans de protecció social.

4. Tota persona té dret, unint-se amb d'altres, a fundar sindicats i a afiliar-s'hi per a la defensa dels propis interessos.

Article 24

Tota persona té dret al descans i al lleure i, particularment, a una limitació raonable de la jornada de treball i a vacances periòdiques pagades.

Article 25

1. Tota persona té dret a un nivell de vida que assegurï la seva salut, el seu benestar i els de la seva família, especialment quant a alimentació, vestit, habitatge, atenció mèdica i els serveis socials necessaris; tota persona té dret a la seguretat en cas de desocupació, malaltia, invalidesa, viduïtat, vellesa o, en altres casos, de pèrdua dels mitjans de subsistència a causa de circumstàncies no dependents de la seva voluntat.

2. La maternitat i la infantesa tenen dret a una ajuda i a una assistència especials. Tot infant nascut en el matrimoni o fora d'aquest, frueix d'igual protecció social.

Article 26

1. Tota persona té dret a l'educació. Aquesta ha de ser gratuïta, si més no, en el grau elemental i fonamental. L'ensenyament elemental és obligatori. Cal que l'ensenyament tècnic i professional sigui generalitzat, i que s'obri a tothom l'accés als estudis superiors amb igualtat plena per a tots amb atenció al mèrit de cadascú.

2. L'educació ha de tendir al desenvolupament ple de la personalitat humana i al reforçament del respecte dels drets humans i de les llibertats fonamentals. Ha d'afavorir la comprensió, la tolerància i l'amistat entre totes les nacions i tots els grups socials o religiosos, i la difusió de les activitats de les Nacions Unides per al manteniment de la pau.

Oficina del Congrés
Avinguda Paral·lel, 52
08001 Barcelona
Tel. 93 483 18 58
gencat.cat/benestarsocialfamilia/gentgran/congres
congresnacionalgentgran.bsfi@gencat.cat

3. El pare i la mare tenen, amb prioritat, dret a escollir la classe d'educació de llurs fills.

Article 27

1. Tota persona té dret a prendre part lliurement en la vida cultural de la comunitat, a fruitar de les arts i a participar del progrés científic i dels beneficis que en resultin.
2. Qualsevol persona té dret a la protecció dels interessos morals i materials derivats de les produccions científiques, literàries i artístiques de què sigui autora.

Article 28

Tota persona té dret a intentar que regni en el medi social i internacional un ordre que permeti d'assolir amb plena eficàcia els drets i les llibertats enunciats en aquesta declaració.

Article 29

1. Tota persona té dret a uns deures envers la comunitat en la qual només li és possible el desplegament de la personalitat lliure i ple.
2. En l'exercici dels drets i en el gaudi de les llibertats ningú no està sotmès a altra cosa que a les limitacions que estableixen en la llei, exclusivament a l'efecte d'assegurar el reconeixement i el respecte dels drets i de les llibertats alienes i a fi de satisfer les exigències de la moral justes, de l'ordre públic i del benestar general en una societat democràtica.
3. Aquests deures i aquestes llibertats no podran ésser exercits mai contra els fins i els principis de les Nacions Unides.

Article 30

Cap disposició d'aquesta declaració no pot ésser interpretada en el sentit que un estat, un grup o un individu tinguin dret a lliurar-se a una activitat o a cometre un acte encaminat a la destrucció dels drets i les llibertats que s'hi enuncien.